

RADIO ŠERVIS

 Czech Radio

JAN NOVÁK

ORCHESTRAL WORKS

PRAGUE RADIO SYMPHONY ORCHESTRA
MAREK ŠEDIVÝ

JAN NOVÁK ORCHESTRAL WORKS

Prague Radio Symphony Orchestra
Marek Šedivý – conductor

Ludi Symphoniaci Symphonic Games for Orchestra / Symfonické hry pro orchestr

1. I. Allegro	4:01
2. II. Adagio	5:29
3. III. Vivace	5:27
4. IV. Larghetto	4:40
5. V. Allegro vivace	5:10

**6. Variations on the Theme
by Bohuslav Martinů**

Variace na téma Bohuslava Martinů 18:17

Orchestral version / verze pro orchestr

**The Spectre's Bride / Svatební košile
Suit from a ballet / suita z baletu**

7. I. Night / Noc	4:42
8. II. Phantoms / Přeludy.....	10:36
9. III. Cockcrow / Kuropění.....	1:39
10. IV. Bells / Zvony.....	6:56
Total time	65:27

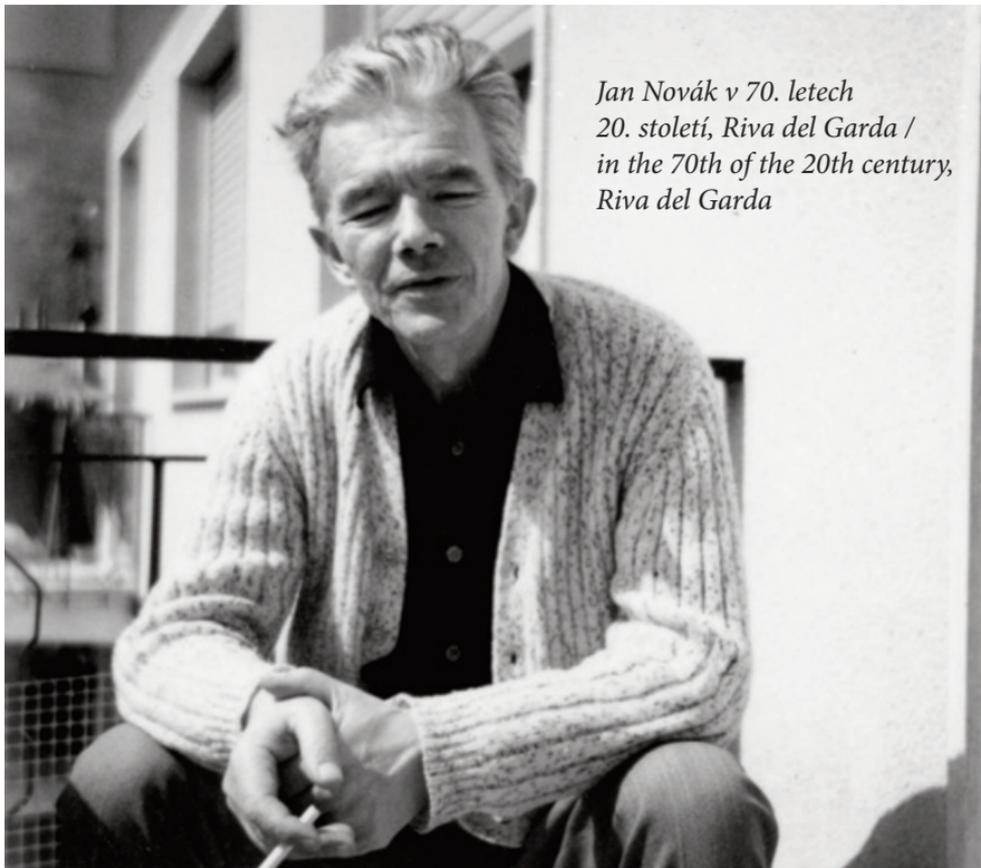
LUDI SYMPHONIACI

Jan Novák se kvůli své svobodomyšlnosti a neústupnosti stal po roce 1948 trnem v oku komunistickému režimu. Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968 se rozhodl s rodinou emigrovat – přes Německo odešel do Dánska, poté do Itálie, a nakonec se usadil v Německu. Do vlasti se za svého života již nevrátil. Teprve v roce 2011 byly jeho ostatky převezeny do Brna, tedy do města, jehož hudební tvář významnou část svého života spoluvytvářel.

Pětivětá symfonie *Ludi symphoniaci* (Symfonické hry) je patrně jedním z posledních děl, která Jan Novák složil za svého působení v Itálii. V dopise, který 19. května 1977 zaslal z Rivy del Grada skladateli Evženu Zámečnickovi, napsal: „Letos už jsme si přeče zapracovali, kromě řady drobností jsem sepsal i svou první quasisymfonii, jmenuje se Ludi symphoniaci I. a je to jen 20 min. A pořád píšu takovou tu staromódní moravskou muziku, jaksi kašlu na pokrok, to víš: staroba se hlásí, čímž už trpím od narození...“ Číslovka zmíněná za názvem naznačuje, že Novák pravděpodobně uvažoval o řadě „symfonických her“, ve které však nepokračoval.

Symfonie *Ludi symphoniaci* dokládá dvě základní východiska Novákovy tvorby: v názvu se odráží dlouholetá fascinace latinou, v hudební řeči tíhnutí k neoklasicismu. Barvitou instrumentací symfonie navazuje na proslulé Filharmonické tance, které vznikly roku 1956 pro – tehdy Státní – Filharmonii Brno. V porovnání s nimi je však forma *Ludi symphoniaci* koncentrovanější, sazba úspornější, zvuk komorněji syrovější a rozvíjen jejich dílčích myšlenek lakoničtější.

Vítězslav Mikeš

*Jan Novák v 70. letech
20. století, Riva del Garda /
in the 70th of the 20th century,
Riva del Garda*

VARIACE NA TÉMA BOHUSLAVA MARTINŮ

Variace na téma Bohuslava Martinů vytvořil Jan Novák ve dvou verzích. První verzi pro dva klavíry zkomponoval brzy po návratu z New Yorku (1949), kde byl Bohuslav Martinů jeho učitelem a velkým vzorem. Jsou proto poctou a zároveň výrazem vděčnosti osobnosti, která v očích Jana Nováka zastínila všechny ostatní hudební velikány jeho doby. O deset let později (1959) tento cyklus instrumentoval pro symfonický orchestr. Jan Novák zpracovává variace na závěrečné téma z *Polní mše* (1939) Bohuslava Martinů. Variace jsou rozvrženy do devíti vět – sedmi variací, chorálu a fugy. Druhá verze z roku 1959 se od první liší posunutým číslováním vět a chorálem, který Jan Novák zařadil před závěrečnou fugu. Během komponování zastihla Nováka zdrcující zpráva o úmrtí Martinů. Vložil do kompozice sborový nápěv pro milovaného *Padre: Ad Bohuslavum Martinů Magistrum Meum Carissimum*.

Téma i název variačního cyklu nejsou náhodné. Nacházíme zde mnohé paralely jak v tvůrčí, tak i osobní rovině obou umělců. Emigrace, individuální postoj k tvorbě, životu i světu, nezávislost a svoboda.

SVATEBNÍ KOŠILE

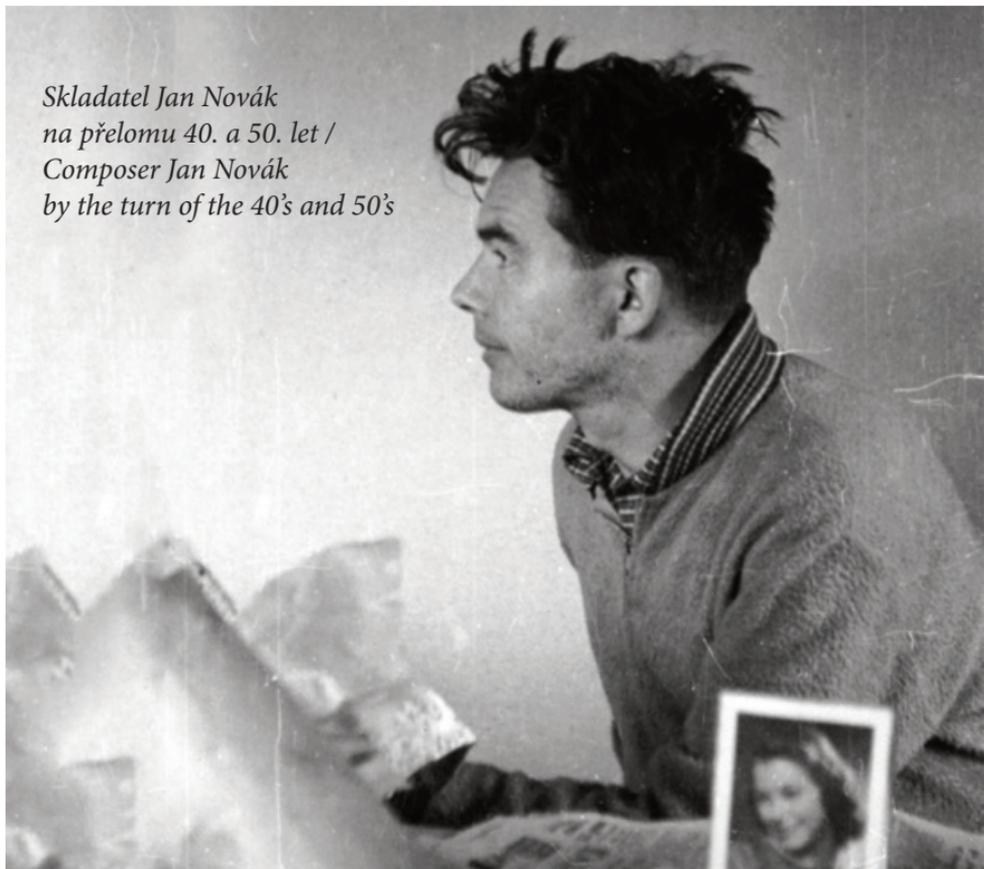
Mnohé básně ze sbírky *Kytice* Karla Jaromíra Erbena se staly předlohou hudebních děl. Balada *Svatební košile*, která se těší snad největší oblibě, zaujala hned tři významné české skladatele – Antonína Dvořáka, Vítězslava Nováka a Bohuslava Martinů.

Inspiraci v dramatickém příběhu našel i Jan Novák, který vytvořil stejnojmenný balet (1954). Zde se projevil Novákův výrazný smysl pro dramatické jevištní možnosti. Hudba zachycuje Novákovu silnou pohybovou představivost a schopnost hudební charakterizace jak obou protagonistu, tak i barvitosti děje a doprovázejících živlů. Můžeme slyšet štěkání psů, skřehotání žab z močálu, rej bludiček před hřbitovem i kohoutí fugu před osvobozujícím *Finále*.

Klavírní duo, 50. léta / Piano duo in the 50's

*Skladatel Jan Novák
na přelomu 40. a 50. let /
Composer Jan Novák
by the turn of the 40's and 50's*

*S maminkou Rudolfa
Firkušného (vpravo),
přelom 50. a 60. let /
With the mother
of Rudolf Firkušný
(right), turn
of the 50's and 60's*

*Při diskusi s Václavem Trojanem, začátek 80. let /
In a discussion with Václav Trojan, beginning of the 80's*

LUDI SYMPHONIACI

Jan Novák became a thorn in the side of the communist regime after 1948 because of his freethinking and intransigence. After the Warsaw Pact troops invaded Czechoslovakia in 1968, he and his family decided to emigrate – he left for Denmark through Germany, then to Italy, and finally settled in Germany. He never returned to his homeland in his lifetime. It was only in 2011 that his remains were transferred to Brno, the city whose musical face he co-created for a significant part of his life.

The five-movement symphony *Ludi symphoniaci* (Symphonic Games) is probably one of the last works Jan Novák composed during his time in Italy. In a letter he sent from Riva del Garda to the composer Eugene Zámečník on May 19th 1977, he wrote, ‘This year, after all, we have already worked, and besides a number of small things I have written my first quasi-symphony, it is called Ludi symphoniaci I and it is only 20 min. And I’m still writing that old-fashioned Moravian music, I sort of don’t give a damn about progress, you know: old age is making itself known, something I’ve suffered from since birth...’ The number mentioned after the title suggests that Novák was probably thinking of a series of ‘symphonic games’, which, however, he did not pursue.

The symphony *Ludi Symphoniaci* illustrates the two basic starting points of Novák’s work: the title reflects his long-standing fascination with Latin, and the musical language reflects a tendency towards neoclassicism. The symphony’s colourful instrumentation is a continuation of the famous Philharmonic Dances, written in 1956 for the – then State – Brno Philharmonic. Compared to them, however,

the form of *Ludi Symphoniaci* is more concentrated, the typesetting more economical, the sound more chamber-like and the development of its sub-ideas terser.

Vítězslav Mikeš

VARIATIONS ON A THEME BY BOHUSLAV MARTINŮ

Variations on a Theme by Bohuslav Martinů were created by Jan Novák in two versions. The first version for two pianos was composed soon after his return from New York (1949), where Bohuslav Martinů was his teacher and great example. They are therefore a tribute and an expression of gratitude to a personality who in Jan Novák's eyes overshadowed all other musical giants of his time. Ten years later (1959) he instrumented this cycle for a symphony orchestra. Jan Novák bases his *Variations* on the final theme from Bohuslav Martinů's *Field Mass* (1939). The variations are divided into nine movements – seven variations, a chorale, and a fugue. The second version from 1959 differs from the first one in the shifted numbering of movements and in the chorale, which Jan Novák included before the final fugue. While composing, Novák was caught by the devastating news of Martinů's death. He inserted a choral tune for the beloved *Padre: Ad Bohuslavum Martinů Magistrum Meum Carissimum*.

The theme and title of the variation cycle are not accidental. There are many parallels in both the creative and personal aspects of both artists' lives. Emigration, individual attitude to composition, life and the world, independence, and freedom.

THE SPECTRE'S BRIDE

Many of the poems from Karel Jaromír Erben's collection *The Bouquet* became the basis for musical works. The ballad *The Spectre's Bride*, which is perhaps the most popular, attracted already at an earlier time the attention of three important Czech composers – Antonín Dvořák, Vítězslav Novák, and Bohuslav Martinů.

Jan Novák found inspiration in the dramatic story as well and created a ballet of the same name (1954). Here Jan Novák's strong understanding of drama and dance and his ability to characterize both protagonists and the accompanying elements became evident. One can hear the barking of dogs, the croaking of frogs from the swamp, the swarming of the will-o'-wisp before the cemetery and a fugue of roosters crowing before a liberating *Finale*.

*Symfonický orchestr Českého rozhlasu /
Prague Radio Symphony Orchestra*

MAREK ŠEDIVÝ

Dirigent Marek Šedivý (nar. 1987 v Praze) je hudebním ředitelem Národního divadla moravskoslezského v Ostravě a byl hlavním hostujícím dirigentem Symfonického orchestru Českého rozhlasu (2018–2022).

V letech 2016–2018 byl šéfdirigentem Slezského divadla v Opavě, kde nastudoval opery *Sedlák kavalír* P. Mascagniho (2016), *Rusalka* A. Dvořáka (2017), *Falstaff* G. Verdiho (2017) a *Příhody lišky Bystroušky* L. Janáčka (2018).

Dále spolupracoval se Státní operou Praha (G. Verdi: *Macbeth*), Divadlem J. K. Tyla v Plzni (A. Chačaturjan: *Spartakus*, G. Verdi: *Macbeth*) a Národním divadlem Moravskoslezským Ostrava (Z. Fibich: *Bouře*, G. Verdi: *Maškarní ples*, G. Puccini: *Tosca*, B. Smetana: *Hubička*).

Vystoupil na hudebních festivalech Pražské jaro (2015, 2018 a 2021), Chopinův festival Mariánské Lázně (2009), Mladá Praha (2011), Dvořákova Praha (2012 a 2020), Pardubické hudební jaro (2016 a 2018), Mozartfest Würzburg (2016) nebo Internationale Gluck Opern Festspiele Nürnberg (2014 a 2016). V září 2019 debutoval ve Vídni s Tonkünstler Orchestra, kde provedl Dvořákovu *Requiem*.

V sezoně 2012/2013 byl na doporučení Jiřího Bělohlávka angažován jako asistent dirigenta v inscenaci Wagnerovy opery *Tristan a Isolda* v Canadian Opera Company Toronto.

V lednu 2015 natočil pro firmu Sony dva klavírní koncerty (č. 1 a 4) Ludwiga van Beethovena s čínskou klavíristkou Fang Yuan a BBC Symphony Orchestra. Marek Šedivý byl uměleckým vedoucím souboru Ensemble Terrible HAMU zaměřeného na aktuální hudební tvorbu mladých skladatelů. Je absolventem Pražské konzervatoře a hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze v oboru dirigování.

Zúčastnil se řady mistrovských kurzů, např. u K. Kieslera (University of Michigan), V. Ponkina (Moskevská konzervatoř) nebo N. Baxy (Evropská hudební akademie Teplice).

V roce 2017 mu bylo uděleno stipendium Wagnerovské společnosti Bayreuther Festspiele 2017.

MAREK ŠEDIVÝ

Conductor Marek Šedivý (b. 1987 in Prague) is a Music Director of National Moravian – Silesian Theatre Ostrava and was a principal guest conductor of Prague Radio Symphony Orchestra (2018–2022).

He was a chief conductor of the Silesian Theatre in Opava (2016–2018), where he led new productions of *Cavalleria rusticana* (P. Mascagni, 2016), *Rusalka* (A. Dvořák, 2017), *Falstaff* (G. Verdi, 2017) and *The Cunning Little Vixen* (L. Janáček, 2018).

He has cooperated with the Prague State Opera (G. Verdi: *Macbeth*), J. K. Tyl Theatre in Pilsen (Khachaturian: *Spartacus*, G. Verdi: *Macbeth*) and National Moravian – Silesian Theatre Ostrava (Z. Fibich: *The Tempest*, G. Verdi: *Masked ball*, G. Puccini: *Tosca*, B. Smetana: *The Kiss*).

He has also performed at the following music festivals: Prague Spring (2015, 2018 and 2021), Chopin Festival Marienbad (2009), Young Prague (2011), Dvořák Prague (2012 and 2020), Pardubice Music Spring (2016 and 2018), Mozart-fest Würzburg (2016) and the Internationale Gluck Opern Festspiele Nürnberg (2014 and 2016).

In the 2012/2013 season he was, on the recommendation of Jiří Bělohlávek, engaged as an assistant conductor in a production of *Tristan and Isolde* (R. Wagner) at the Canadian Opera Company in Toronto.

In January 2015 he recorded two piano concertos (No. 1 and 4) by Ludwig van Beethoven with the Chinese pianist Fang Yuan and the BBC Symphony Orchestra (Sony). Marek Šedivý was the artistic director of the Ensemble Terrible HAMU, which focuses on new compositions by young composers.

He graduated from the Prague Conservatory and Academy of Performing Arts in Prague in conducting and has participated in numerous master classes, e.g. K. Kiesler (University of Michigan), V. Ponkin (Moscow Conservatory) or N. Baxa (European Academy of Music in Teplice).

He received a stipendium from the Wagner Society – Bayreuther Festspiele 2017.

SYMFONICKÝ ORCHESTR ČESKÉHO ROZHLASU

Symfonický orchestr Českého rozhlasu patří k nejvýznamnějším českým orchestřům současnosti. Od sezony 2022/2023 zastává post šéfdirigenta a uměleckého ředitele český dirigent Petr Popelka. Na pozici hlavního hostujícího dirigenta působí již druhým rokem Robert Jindra.

V koncertní sezoně 2023/2024 přivítá SOČR řadu zvučných jmen. Mezi nimi vynikající houslisty Gidona Kremera, Christiana Tetzlaffa či vycházející hvězdu Mariú Dueñas. Pozvání dále přijali klavíristé Brad Mehldau, Eldar Djangirov a Marianna Shirinyan, cembalista Mahan Esfahani, dirigenti Omer Meir Wellber, Ilan Volkov nebo Eva Ollikainen. Unikátní projekt představuje koncertní provedení druhého dějství Wagnerovy opery *Tristan a Isolda*, jemuž v minulé sezoně předcházelo provedení dějství prvního. Hlavních rolí se zhostí Michael Weinius a Elisabeth Teige. Z domácích interpretů SOČR uvede například sopranistku Štěpánku Pučálkovou či dirigenty Petra Altrichtera a Alenu Jelínkovou.

Za posledních několik let orchestr spolupracoval s předními českými i zahraničními dirigenty, jakými jsou například Tomáš Netopil, Petr Altrichter, Jakub Hruša, Cornelius Meister, Alexander Liebreich, Stephan Asbury, Ion Marin, Michał Nesterowicz, Anu Tali nebo Wayne Marshall.

Mezi sólisty, které SOČR doprovázel, nechyběli klavírista Krystian Zimerman, houslisté Pierre Amoyal, Frank Peter Zimmermann a Patricia Kopatchinskaja, violoncellisté Gautier Capuçon, Daniel Müller-Schott, István Várdai a Steven Isserlis, trombonista Christian Lindberg, ale i jazzman Avishai Cohen. Ze zpěváků například Renée Fleming, Elina Garanča, José Cura, Juan Diego Flórez, Dmitrij Chvo-

rostovskij nebo Jonas Kaufmann. Z Čechů jmenujme Lukáše Vondráčka, Iva Kahánka, Jana Bartoše, Josefa Špačka, Jana Mráčka, Tomáše Jamníka, Adama Plachetku, Simonu Šaturovou, Kateřinu Kněžíkovou, Petra Nekorance nebo Viléma Veverku. Orchestr objednává a pravidelně uvádí skladby předních českých skladatelů současnosti, jakými jsou např. Miroslav Srnka, Ondřej Adámek, Pavel Zemek Novák, Jan Ryant Dřízal, Šimon Voseček nebo Jana Vöröšová.

Bohatá je rovněž nahrávací činnost SOČRu. Připomeňme u Hyperionu vydanou nahrávku s cembalistou Mahanem Esfahanim a dirigentem Alexanderem Liebreichem s hudbou Viktora Kalabise, Hanse Krásy a Bohuslava Martinů. Album bylo magazínem Gramophone vybráno jako Editor's Choice. Jedinečným počinem je CD *Mysterium času* s hudbou Miloslava Kabeláče, které doplňuje úspěšný komplet Kabeláčových symfonií, jež v roce 2016 vydal Supraphon. *Mysterium času* získalo Cenu Anděl 2022 vedle CD *Štěstí* Štěpánky Balcarové, na kterém zaznívá šest zhudebněných básní polského autora Juliana Tuwima, a které je zároveň živým záznamem společného koncertu.

SOČR svým posluchačům nabízí koncerty v rámci abonentních cyklů ve Dvořákově síni Rudolfiny a Betlémské kapli i jednotlivě v DOX+ či ve Studiu 1 Českého rozhlasu. Je častým hostem významných festivalů jako Pražské jaro, Dvořákova Praha, Smetanova Litomyšl, MHF Leoše Janáčka nebo MHF Český Krumlov. SOČR pravidelně hostuje na zahraničních podiích v Evropě a v Japonsku.

*Symfonický orchestr Českého rozhlasu v Aněžském klášteře /
Prague Radio Symphony Orchestra in the Convent of St. Agnes*

*Dirigent /
Conductor
Marek Šedivý*

PRAGUE RADIO SYMPHONY ORCHESTRA

The Prague Radio Symphony Orchestra is one of the most important contemporary Czech orchestras. From the 2022/2023 season, the Czech conductor Petr Popelka holds the position of the orchestra's chief conductor and artistic director. Robert Jindra has been the principal guest conductor for the second year.

In the 2023/2024 concert season, the PRSO will welcome a number of notable names, which include the outstanding violinists Gidon Kremer, Christian Tetzlaff and the rising star María Dueñas. The pianists Brad Mehldau, Eldar Djangirov and Marianna Shirinyan, the harpsichordist Mahan Esfahani, and the conductors Omer Meir Wellber, Ilan Volkov and Eva Ollikainen have also accepted the invitation. A unique project presents a concert performance of the second act of Wagner's opera *Tristan and Isolde*, which was preceded by a performance of the first act last season. The lead roles will be played by Michael Weinius and Elisabeth Teige. Among the domestic performers, the PRSO will present for example the mezzo-soprano Štěpánka Pučálková and the conductors Petr Altrichter and Alena Jelínková.

Over the past few years, the orchestra has collaborated with leading Czech and international conductors such as Tomáš Netopil, Petr Altrichter, Jakub Hruša, Cornelius Meister, Alexander Liebreich, Stephan Asbury, Ion Marin, Michał Nesterowicz, Anu Tali and Wayne Marshall.

The soloists accompanied by the PRSO included the pianist Krystian Zimerman, the violinists Pierre Amoyal, Frank Peter Zimmermann and Patricia Kopatchinskaja, the cellists Gautier Capuçon, Daniel Müller-Schott, István Várdai and Steven Isserlis, the trombonist Christian Lindberg, as well as the jazzman Avishai Cohen.

The singers included Renée Fleming, Elīna Garanča, José Cura, Juan Diego Flórez, Dmitri Hvorostovsky and Jonas Kaufmann. Among the local artists, one should certainly not omit Lukáš Vondráček, Ivo Kahánek, Jan Bartoš, Josef Špaček, Jan Mráček, Tomáš Jarník, Adam Plachetka, Simona Šaturová, Kateřina Kněžíková, Petr Nekoranec and Vilém Veverka. The orchestra commissions and regularly performs works by leading contemporary Czech composers such as Miroslav Srnka, Ondřej Adámek, Pavel Zemek Novák, Jan Ryant Dřízal, Šimon Voseček and Jana Vöröšová.

The recording activity of the PRSO is quite extensive as well. Let us recall the recording released by Hyperion with the harpsichordist Mahan Esfahani and the conductor Alexander Liebreich with music by Viktor Kalabis, Hans Krása and Bohuslav Martinů. The album was selected as Editor's Choice by Gramophone magazine. The album *The Mystery of Time* with the music of Miloslav Kabeláč is a unique work, which complements the successful set of Kabeláč's symphonies, released by Supraphon in 2016. The *Mystery of Time* received the Anděl 2022 Award, similarly as Štěpánka Balcarová's album *Happiness*, which features six poems by the Polish author Julian Tuwim and is also a live recording of a joint concert with the PRSO.

The PRSO offers its audience concerts as part of subscription cycles in the Dvořák Hall of the Rudolfinum or the Bethlehem Chapel as well as individually in DOX+ or in Studio 1 of Czech Radio. It is a regular guest at prominent festivals such as the Prague Spring International Music Festival, the Dvořák Prague International Music Festival, Smetana's Litomyšl, the Leoš Janáček International Music Festival and the International Music Festival Český Krumlov. The PRSO regularly performs on international stages in Europe and Japan.

Recorded in 2019 and 2021 at the Czech Radio studio in Prague
recording director Milan Puklický (1–5), Jiří Gemrot (6), Michal Macourek (7–10)
sound engineer Filip Beneš (1–6), Jaroslav Vašíček (7–10)
sleevenote Vítězslav Mikeš, special thanks to Dora Novak-Wilmington
Prague Radio Symphony Orchestra, conductor Marek Šedivý
translation Jana Moravcová
photo Vojtěch Brtnický (page 15, 23), Khalil Baalbaki (page 22)
and archiv of Dora Novak-Wilmington (page 5, 8–11)
design Petra Míková, production Kristýna Hábllová
publisher Czech Radio

© Czech Radio 2019, 2021

© Radioservis, a. s. 2023

CR1180-9